مجله اقتصادی
شماره‌های ۵ و ٦، مرداد و شهریور ۱۳۹۲، صفحات ۹۲- ۷۳

جمعیت و خانوارهای کشور از منظر اقتصاد
بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰

مریم صادقی
کارشناس‌ارشد اقتصاد
m87sadeghi91@yahoo.com

شناخت ویژگی‌های جمعیت از ابعاد متفاوت همواره مورد نیاز برنامه‌ریزان و سیاستگذاران بوده و در تدوین سیاست‌ها و برنامه‌ریزی در سطوح مختلف نقش بارزی ایفا نموده است. مقاله حاضر برمبنای سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ به بررسی ویژگی‌های عموممی جمعیت و ویژگی خانوارها در دو بخش پرداخته است. در بخش ویژگی‌های عمومی جمعیت، از حیث تعداد، جنسیت، منطقه جغرافیایی محل سکونت، وضع فعالیت و وضع تحصیلی مورد بررسی قرار گرفته و در بخش خانوارها به دو جنبه ویژگی‌های جمعیتی و اقتصادی خانوارها توجه شده است. از عمده‌ترین نتایج این گزارش می‌توان به روند روبه‌رشد جمعیت زنان، کاهش جمعیت شاغل نسبت به سال ۱۳۸۵، افزایش مالکیت واحدهای مسکونی به‌صورت استیجاری و روند روبه‌رشد استفاده خانوارها از رایانه اشاره نمود.

واژه‌های کلیدی: جمعیت، جمعیت فعال، بعد خانوار.

۱. مقدمه

آمارگیری‌ها معمولاً به ۲ روش سرشماری و نمونه‌گیری انجام می‌شود. هر کدام از روش‌های مذکور ویژگی‌های مختص خود را دارد. در آمارگیری به روش نمونه‌گیری با صرفه‌جویی در زمان، انرژی، هزینه و جلوگیری از افزایش احتمال اشتباهاتی از قبیل اشتباهات پرسشگر و نیافتن پاسخگویان روبرو هستیم در حالی‌که در سرشماری‌ها طبقه‌بندی اطلاعات آسان انجام می‌شود و اطلاعات به‌طور همزمان از نقاط مختلف به‌دست می‌آید و آمارها به‌صورت سری زمانی در فواصل مشخص به مدت طولانی قابل استفاده هستند. ضمن اینکه در سرشماری از اشتباهاتی که در نمونه‌گیری رخ می‌دهد نیز جلوگیری می‌شود.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

سرشماری عمومی نفوس و مسکن جهت تأمین آمار مورد نیاز برنامه‌ریزان، سیاستگذاران و دست‌اندرکاران قبل از سال ۱۳۸۵ هر ۱۰ سال یکبار انجام می‌شد، اما بعد از سال ۱۳۸۵ مقرر گردید سرشماری عمومی نفوس و مسکن هر ۵ سال یکبار انجام شود. گزارش حاضر بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ به بررسی ویژگی‌های جمعیتی و خانوارهای کشور از بعد اقتصادی پرداخته است.

۲. ویژگی‌های جمعیتی

۲-۱. ویژگی‌های عمومی جمعیت

بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ جمعیت کل کشور ۷۵/۱ میلیون نفر می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۸۵ از رشد۱/۳درصدی برخوردار بوده که سهم مردان و زنان از این تعداد به‌ترتیب ۵۰/۴ و ۴۹/۶ درصد است. همچنین، بیشترین جمعیت متعلق به رده سنی ۲۹- ۲۵ سال است که با رقم ۸/۷ میلیون نفر، ۱۱/۵ درصد از جمعیت کل کشور را به خود اختصاص داده است.

جدول ۱. وضعیت جمعیت زنان و مردان در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰

(نفر/درصد)

عنوان / سال	۱۳۸۵	۱۳۹۰
کل جمعیت	۷۰/۴۹۵/۷۸۲	۷۵/۱۴۹/۶۶۹
مردان	۳۵/۸۶۶/۳۶۲	۳۷/۹۰۵/۶۶۹
سهم جمعیت مردان (درصد)	۵۰/۹	۵۰/۴
زنان	۳۴/۶۲۹/۴۲۰	۳۷/۲۴۴/۰۰۰
سهم جمعیت زنان (درصد)	۴۹/۱	۴۹/۶

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن و محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

بر اساس جدول فوق سهم جمعیت زنان در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۳۸۵ از روند رو به رشدی برخوردار بوده است. همچنین، بر اساس اطلاعات جدول (۲) ۷۱/۴ درصد از جمعیت کل کشور ساکن مناطق شهری و ۲۸/۵ درصد ساکن مناطق روستایی می‌باشند. مقایسه تطبیقی جمعیت مناطق شهری و روستایی نشان می‌دهد جمعیت ساکن در مناطق روستایی روند کاهشی داشته‌اند و در مقابل مناطق شهری با افزایش تمرکز جمعیت روبرو بوده‌اند.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

جدول ۲. وضعیت جمعیت شهری و روستایی کشور در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰

(نفر/درصد)

عنوان / سال	۱۳۸۵	۱۳۹۰
جمعیت شهری	۴۸/۲۵۹/۹۶۴	۵۳/۶۴۶/۶۶۱
سهم جمعیت شهری (درصد)	۶۸/۵	۷۱/۴
جمعیت روستایی	۲۲/۱۳۱/۱۰۱	۲۶/۴۴۶/۷۸۳
سهم جمعیت روستایی (درصد)	۳۱/۴	۲۸/۵

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن و محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

۲-۲. ویژگی‌های جمعیت فعال

از ۶۳/۲ میلیون نفر جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر کل کشور در سال ۱۳۹۰، ۳۸/۱ درصد را جمعیت فعال و ۶۰/۹ درصد را جمعیت غیرفعال تشکیل داده‌اند که در مقایسه با سال ۱۳۸۵ سهم جمعیت فعال ۱/۳ درصد کاهش و سهم جمعیت غیر فعال ۰/۳ درصد افزایش یافته است جدول (۳).

جدول ۳. وضعیت جمعیت فعال و غیر فعال کشور در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰

(نفر / درصد)

عنوان / سال	۱۳۸۵	۱۳۹۰
جمعیت کل ۱۰ ساله و بیشتر	۵۹،۵۲۲،۷۴۷	۶۳،۲۴۰،۵۹۲
جمعیت فعال	۲۳،۴۶۸،۰۰۰	۲۴،۱۰۶،۸۹۶
جمعیت غیر فعال	۳۶،۰۵۴،۷۴۷	۳۸،۴۹۰،۹۳۰
سهم جمعیت فعال از کل جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر	۳۹/۴	۳۸/۱
سهم جمعیت غیر فعال از کل جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر	۶۰/۶	۶۰/۹

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن و محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

بنابراین از کل جمعیت فعال کشور در سال ۱۳۹۰، شاغلان سهم ۸۵/۲ درصدی و بیکاران سهم ۱۷/۳ درصدی را به خود اختصاص دادند که سهم جمعیت شاغلان در قیاس با سال ۱۳۸۵ کاهش و سهم جمعیت بیکاران افزایش یافته است. جدول (۴).

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

جدول ٤. سهم جمعیت شاغل و بیکار

(درصد)

عنوان / سال	۱۳۸۵	۱۳۹۰
سهم جمعیت شاغل از کل جمعیت فعال	۸۵/۸	۸۵/۲
سهم جمعیت بیکار از کل جمعیت فعال	۱۴/۲	۱۷/۳

مأخذ: محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

از تعداد ۳۱/۸ میلیون نفر جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر مردان، ۶۴/۵ درصد فعال هستند که سهم شاغلان از جمعیت فعال مردان ۸۶/۹ درصد و سهم بیکاران ۱۳/۱ درصد می باشد. همچنین، از تعداد ۳۱/۴ میلیون نفر جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر زنان ۱۱/۴ درصد فعال و مابقی غیر فعالند. شایان ذکر است بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰ بیشترین جمعیت فعال متعلق به رده سنی بین ۲۹-۲۵ سال می باشد و بیشترین جمعیت بیکار نیز به رده سنی بین ۲۴-۲۰ سال تعلق دارد.

۳. وضعیت شاغلان در بخش‌های عمده اقتصادی

بر اساس جدول (۵) در سال ۱۳۹۰ بخش خدمات بالاترین سهم از شاغلان را با سهم ۴۵/۹ درصدی به خود اختصاص داده و بخش صنعت با سهم ۲۹/۲ درصدی و بخش کشاورزی با سهم ۱۹ درصدی در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند که در مقایسه با سال ۱۳۸۵ بخش خدمات و صنعت با کاهش سهم جمعیت شاغلین مواجه بودند.

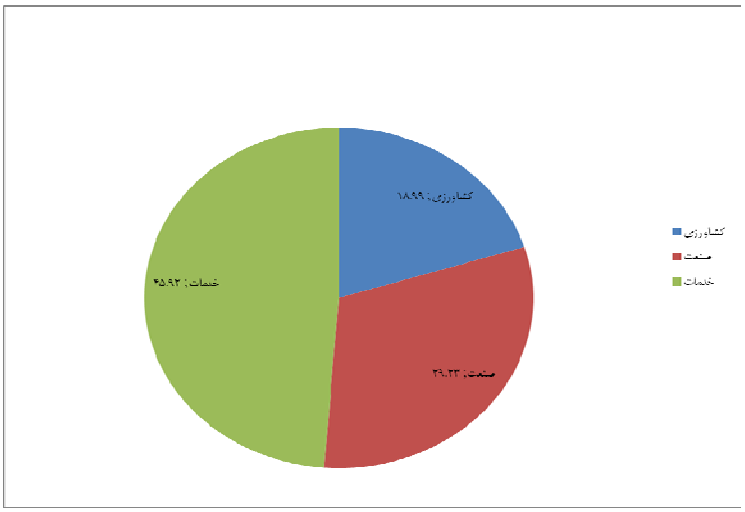
جدول ۵. توزیع شاغلان در بخش‌های عمده اقتصادی

(درصد)

عنوان / سال	۱۳۸۵	۱۳۹۰
کشاورزی	۱۸	۱۸/۹۹
صنعت	۳۱/۷۱	۲۹/۲۳
خدمات	۴۷/۹۱	۴۵/۹۲

مأخذ: محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

نمودار ۱. سهم شاغلان بخش‌های اقتصادی

٤. وضعیت شاغلین در گروه‌های عمده فعالیت

بر اساس سرشماری مذکور از مجموع جمعیت شاغل با تعداد ۲۰/۵ میلیون نفر ۱۸/۹۹ درصد در گروه کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری، ۰/۹ درصد در استخراج معدن، ۱۴/۷ درصد در تولید صنعتی، ۰/۲ درصد در کشت و صنعت، ۰/۸۶ درصد در قسمت تأمین برق، گاز، بخار و تهویه هوا، ۰/۴۸درصد در آب‌رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه، ۱۲/۰۳ درصد در بخش ساختمان، ۱۲/۳ درصد در قسمت عمده‌فروشی و خرده‌فروشی، ۱۱/۲ درصد در قسمت اطلاعات و ارتباطات، ۱/۵۷ درصد در فعالیت‌های مالی و بیمه، ۰/۴۸ درصد در فعالیت‌های املاک و مستغلات، ۱/۳ درصد در فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی، ۰/۵۶ درصد در فعالیت‌های اداری و خدمات و پشتیبانی، ۸/۲۳ درصد در امور عمومی، دفاع، ۵/۹۷ درصد در آموزش، ۲/۷ درصد در مددکاری اجتماعی، ۰/۴۳ درصد در هنر و ۱/۶۶ درصد در سایر فعالیت‌ها اشتغال دارند.

از مجموع شاغلان فعال در گروه‌های عمده فعالیت، سهم باسوادان فعال ۸۸/۴ درصد بوده است که از این میزان باسواد ۲۳/۵ درصد افراد دارای تحصیلات عالیه هستند.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

جدول ٦. وضعیت اشتغال در گروه‌های عمده فعالیت

(نفر/درصد)

فعالیت‌ها	تعداد	سهم (درصد)
کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	۳/۹۰۲/۴۰۳	۱۸/۹
استخراج معدن	۱۸۵/۴۹۳	۰/۹
تولید صنعتی	۳/۰۲۳/۱۷۶	۱۴/۷
کشت و صنعت	۴۶/۵۲۱	۰/۲
تأمین برق، گاز، بخار و تصفیه هوا	۱۷۸/۴۳۲	۰/۹
آب‌رسانی، مدیریت پشتیبانی و ...	۹۹/۱۶۲	۰/۵
ساختمان	۲/۴۷۲/۹۲۱	۱۲
عمده‌فروشی، خرده‌فروشی	۲/۵۲۱/۶۹۶	۱۲/۳
اطلاعات و ارتباطات	۲۲۸/۵۹۳	۱۱/۲
مالی و بیمه	۳۲۴/۳۷۱	۱/۶
املاک و مستغلات	۹۹/۶۹۷	۰/۵
فعالیت‌های حرفه‌ای و علمی و فنی	۲۷۵/۵۰۰	۱/۳
اداری و خدمات پشتیبانی	۱۱۵/۶۰۹	۰/۶
امور عمومی و دفاع و ...	۱/۶۹۰/۴۷۵	۸/۲
آموزش	۱/۲۲۷/۵۸۰	۶
مددکاری اجتماعی	۵۵۵/۹۰۳	۲/۷
هنر	۸۸/۷۹۳	۰/۴
سایر	۳۴۰/۲۹۱	۱/۷

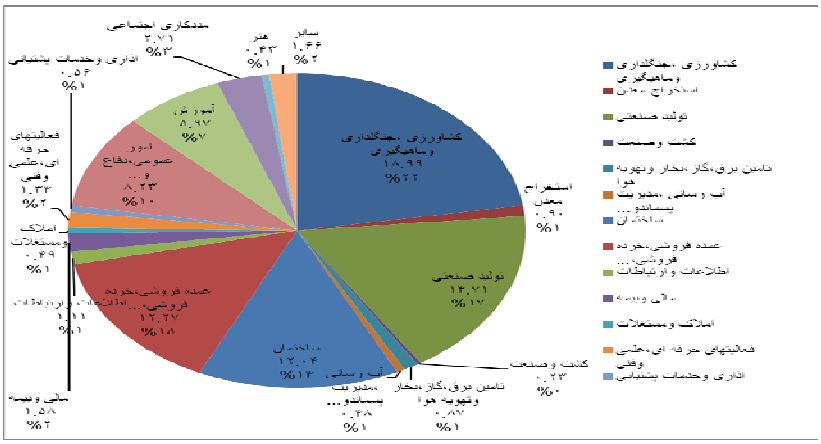
مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن و محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

بر اساس اطلاعات مذکور گروه کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری و گروه تولید صنعتی بالاترین میزان شاغلان را به خود اختصاص داده که در مقایسه با سال ۱۳۸۵ اشتغال در گروه کشاورزی، شکار و جنگلداری کاهش چشمگیری به میزان منفی ۴/۷ درصد داشته است. شایان ذکر است از مجموع شاغلان در گروه کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری سهم مردان ۸۶/۳ و سهم زنان ۱۳/۷ درصد بوده است، ۷۵/۸ درصد از شاغلان در این گروه ساکن مناطق روستایی و مابقی در مناطق شهری ساکن هستند.

سهم باسوادان از کل شاغلان گروه کشاورزی ۶۶/۸ درصد و سهم افرادی که دارای تحصیلات عالیه هستند ۵/۲ درصد می باشد. همچنین از مجموع شاغلان در گروه تولیدات

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

صنعتی سهم اشتغال مردان در این گروه ۸۷/۶ درصد و سهم اشتغال زنان ۱۲/۴ درصد می‌باشد، ۶۲/۸ درصد از شاغلان گروه مذکور ساکن مناطق شهری و بقیه در روستاها می‌باشند. سهم شاغلان باسواد در گروه تولیدات صنعتی ۹۴/۵ درصد و سهم افرادی که دارای تحصیلات دانشگاهی هستند ۱۳/۹ درصد می‌باشد.

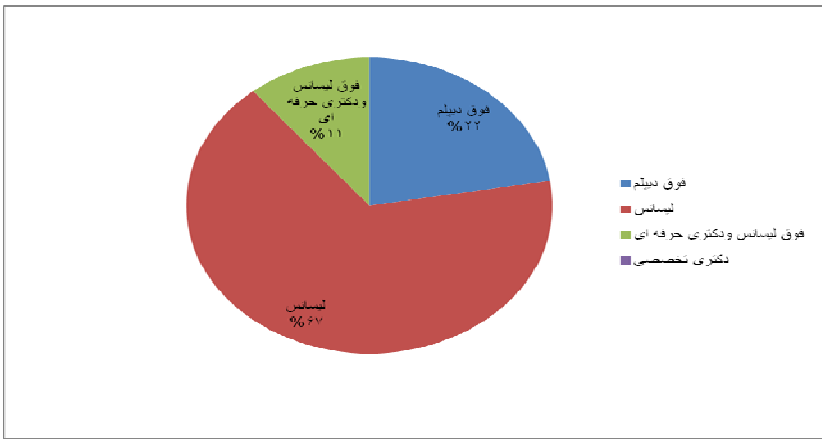

نمودار ۲. سهم اشتغال گروه‌های عمده فعالیت اقتصادی

۵. ویژگی‌های تحصیلی جمعیت

بر اساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ از ۶۷/۷ میلیون نفر جمعیت ۶ ساله و بیشتر در کشور، ۸۴/۸ درصد با سوادند که نسبت به سال ۱۳۸۵ از رشد ۱/۲ درصدی برخوردار است. از مجموع ۶۷/۷ میلیون نفر جمعیت ۶ ساله و بیشتر در کل کشور ۱۵/۵ درصد دارای تحصیلات عالیه هستند که نسبت به سال ۱۳۸۵ رشد قابل توجه ۸/۸ درصدی داشته است و سهم مردان از این جمعیت ۸/۱ درصد و سهم زنان ۷/۴ می‌باشد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

نمودار ۳. وضعیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه‌ها

از مجموع دانشجویان دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی داخل کشور به تعداد ۴/۱ میلیون نفر، ۴۹/۹ درصد را مردان و ۵۰ درصد را زنان تشکیل داده‌اند که ۲۲ درصد در مقطع فوق دیپلم، ۶۵/۷ درصد در مقطع لیسانس و ۱۰/۷ درصد در مقطع فوق لیسانس و دکترای حرفه‌ای و تعداد ۱/۴ درصد در مقطع دکترای تخصصی مشغول به تحصیلند.

٦. ویژگی شاغلان از نظر تحصیلات و منطقه سکونت

از جمعیت کل شاغل در نقاط شهری به تعداد ۱۴/۵ میلیون نفر، ۹۳/۳ درصد باسوادند و از تعداد باسوادان ۲۸/۹ درصد دارای تحصیلات عالیه هستند. همچنین، از مجموع شاغلان در مناطق روستایی که تعدادشان ۶/۱ میلیون نفر می‌باشد ۷۶/۹ درصد باسواد و از این میزان باسواد ۸ درصد دارای تحصیلات عالیه می‌باشند.

۷. ویژگی‌های شاغلان بخش عمومی و خصوصی

از مجموع شاغلان به میزان ۲۰/۵ میلیون نفر، سهم شاغلان بخش خصوصی ۷۴/۲ درصد و سهم شاغلان بخش عمومی ۲۱ درصد می‌باشد که در مقایسه با سال ۱۳۸۵ شاغلان بخش خصوصی اندکی افزایش، اما شاغلان در بخش عمومی رشد منفی حدوداً ۳ درصدی داشتند. از شاغلان

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

در بخش خصوصی ۸۹/۶ را مردان و ۱۰/۴ درصد را زنان تشکیل داده‌اند، همچنین سهم مردان از مزد و حقوق‌گیران بخش عمومی ۷۷/۹ درصد و سهم زنان از جمعیت شاغل در این بخش ۲۲/۱ درصد می‌باشد. شایان ذکر است بیشترین شاغلان در بخش خصوصی در رده کارکنان مستقل می‌باشند.

عمده شاغلان بخش خصوصی در رده سنی ۲۹- ۲۵ سال و عمده شاغلان در بخش عمومی در مقطع سنی ۳۰ الی ۳۴ سال قرار دارند.

جدول ۷. وضعیت شاغلان بخش عمومی وخصوصی

(نفر/درصد)

عنوان / سال	شاغلان بخش خصوصی				شاغلان بخش عمومی			
	مردان	سهم	زنان	سهم	مرد	سهم	زن	سهم
۱۳۹۰	۱۳/۶۶۳/۱۰۴	۸۹/۶	۳/۳۶۸/۷۸۹	۱۰/۴	۳/۳۶۸/۳۴۸	۷۷/۹	۹۵۴/۳۵۳	۲۲/۱

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن و محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

۷-۱. ویژگی‌های تحصیلی شاغلان بخش عمومی و خصوصی

سهم مردان و زنان باسواد از تعداد کل شاغلان فعال در بخش خصوصی به ترتیب ۹۰/۲ درصد و ۹/۸ می‌باشد. همچنین، از تعداد ۱/۸ میلیون نفر شاغل در بخش خصوصی که دارای تحصیلات عالیه هستند سهم مردان و زنان از این تعداد به ترتیب ۷۳/۶ و ۲۶/۴ درصد می‌باشد.

سهم مردان و زنان با سواد از تعداد کل شاغلان در بخش عمومی به تعداد۴/۲ میلیون نفر به ترتیب ۷۷/۵ درصد و ۲۲/۵ می‌باشد که از مجموع افراد باسواد در بخش عمومی ۵۴/۴ درصد دارای تحصیلات عالیه هستند.

جدول ۸. وضعیت سواد شاغلان مرد و زن در بخش خصوصی و عمومی

(نفر/درصد)

عنوان / سال	شاغلان باسواد بخش خصوصی				شاغلان باسواد بخش عمومی			
	مرد	سهم	زن	سهم	مرد	سهم	زن	سهم
۱۳۹۰	۱۱/۸۱۸/۹۱۵	۹۰/۲	۱/۲۹۰/۲۷۹	۹/۸	۳/۲۷۳/۶۳	۷۷/۵	۹۴۷/۹۶۰	۲۲/۵

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن و محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

۸. ویژگی‌های جمعیت بیکار

بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ تعداد بیکاران ۳/۶ میلیون نفر می‌باشد که افراد با سواد ۹۳/۱ درصد از این جمعیت را به خود اختصاص داده‌اند که سهم جمعیت بیکاران باسواد مرد ۷۴/۷ درصد و سهم بیکاران باسواد زن ۲۵/۳ درصد می‌باشد.

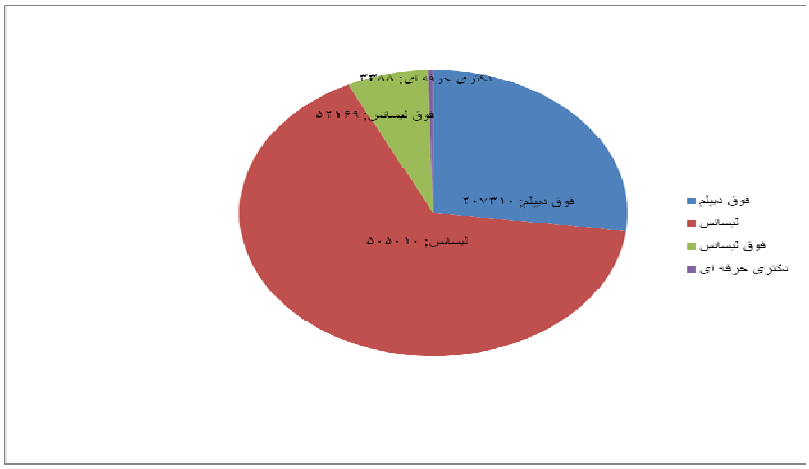
جدول ۹. وضعیت تحصیلی بیکاران

(نفر/درصد)

عنوان / سال	بیکاران باسواد				بیکاران بیسواد			
	مرد	سهم	زن	سهم	مرد	سهم	زن	سهم
۱۳۹۰	۲/۴۷۵/۸۴۵	۷۴/۷	۸۳۹/۷۴۲	۲۵/۳	۲۱۰۴۳۸	۹۰/۵	۲۲/۰۲۲	۹/۵

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن و محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

همچنین ۷۷/۲ درصد از بیکاران باسواد در مناطق شهری و ۲۲/۸ درصد از آنها در مناطق روستایی ساکن هستند به‌علاوه سهم بیکاران باسوادی که دارای تحصیلات دانشگاهی هستند و ساکن مناطق شهری نیز می‌باشند ۱۹/۸ درصد کل جمعیت بیکار و سهم بیکاران با سواد تحصیلکرده که دارای تحصیلات دانشگاهی و ساکن مناطق روستایی هستند ۱/۹ درصد کل جمعیت بیکار را تشکیل داده است.

نمودار ٤. وضعیت تحصیلکردگان بیکار

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

از مجموع کل بیکاران دارای تحصیلات دانشگاهی حدود ۲۷ درصد دارای مدرک فوق دیپلم، ۶۵/۸ درصد لیسانس، ۶/۸ درصد فوق لیسانس و ۰/۴ درصد در مقطع دکترا می‌باشند.

۹. ویژگی خانوارها

۹-۱. ویژگی خانوارها از نظر جمعیت، سن و جنس سرپرست خانوار

بیشترین جمعیت خانوارها بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ مشابه سال ۱۳۸۵ مربوط به خانوارهای ۴ نفره می‌باشد که سهم جمعیتی حدوداً ۳۰/۲ درصدی را به خود اختصاص داده‌اند و اکثریت سرپرست‌های خانوارهای ۴ نفره در رده سنی بین ۳۴-۳۰ سال قرار دارند. این در حالی است که جمعیت مردان سرپرست خانوارهای ۴ نفره ۱۱/۵ میلیون نفر و جمعیت زنان سرپرست خانوارهای مذکور ۱۰/۸ میلیون نفر می‌باشد.

در گروه خانوارهای ۴ نفره سهم جمعیتی خانوارها در مناطق شهری از جمعیت ۵۲/۶ میلیون نفر ۳۱/۹ درصد و سهم جمعیتی خانوارهای روستایی از کل جمعیت ۲۱ میلیون نفر ۲۶ درصد می‌باشد. اکثر سرپرست‌های این گروه خانوارها در مناطق شهری در رده سنی بین ۳۹- ۳۵ سال و در مناطق روستایی بین ۳۰ الی ۳۴ سال قرار دارد.

از مجموع ۲۱ میلیون خانوار، خانوارهای ۳ نفره با سهم ۲۷/۱درصدی بالاترین تعداد خانوارها را به خود اختصاص داده‌اند به‌طوری‌که ۷۵/۶ درصد آنان در مناطق شهری و ۲۴/۳ درصد نیز در مناطق روستایی ساکن بوده‌اند.

۹-۲. ویژگی خانوارها از جهت نوع محل سکونت

از مجموع ۲۱/۲ میلیون خانوار معمولی ساکن و گروهی در سال ۱۳۹۰، حدود ۳۰ درصد از خانوارها در واحدهای مسکونی آپارتمانی و ۶۹/۵ درصد در واحدهای مسکونی غیر آپارتمانی زندگی می‌کنند. رشد واحدهای مسکونی غیر آپارتمانی در قیاس با سال ۱۳۸۵ تقریباً ۴ درصد بوده و مابقی خانوارها در سایر مکان‌های مسکونی از قبیل چادر، کپر، آلونک و ... زندگی می‌کنند.

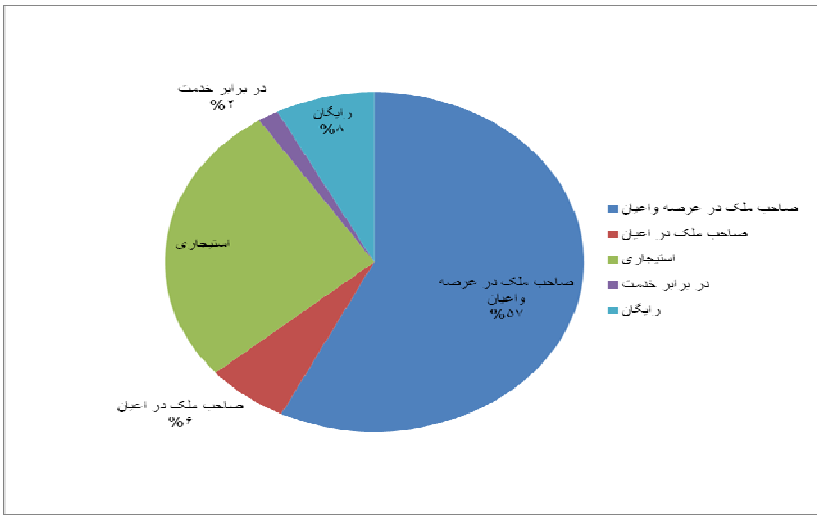
اکثر خانوارهای ۳نفره در واحدهای آپارتمانی زندگی می‌کنند وخانوارهای ۴نفره عمدتاً در خانه‌های معمولی زندگی می‌کنند، ۷۲/۹ درصد خانوارها در مناطق شهری و ۲۷/۱ درصد خانوارها در مناطق روستایی زندگی می‌کنند. حدوداً ۴۰ درصد خانوارهای شهری در واحدهای

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

مسکونی آپارتمانی و ۵۹/۹ درصد در واحدهای مسکونی غیر آپارتمانی زندگی می‌کنند. به همین ترتیب ۳/۲ درصد خانوارهای روستایی در واحدهای مسکونی آپارتمانی و ۹۵/۴ درصد در واحدهای مسکونی غیر آپارتمانی زندگی می‌کنند.

۹-۳. ویژگی‌های خانوارها از جهت مالکیت واحدهای مسکونی

بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰، ۵۶/۴ درصد خانوارها صاحب ملک در عرصه و اعیان (زمین و بنا)، ۶/۳ درصد صاحب ملک، ۲۶/۵ درصد مالک واحدها به‌صورت استیجاری، ۱/۵۸ درصد خانوارها صاحب ملک در برابر خدمت، ۷/۵۳ درصدخانوارها صاحب ملک به صورت رایگان می‌باشند.

نمودار ۵. وضعیت مالکیت خانوارها

در قیاس با سال ۱۳۸۵ مالکیت واحدهای مسکونی در عرصه و اعیان (زمین و بنا) رشد ۱/۵ درصدی، مالکیت واحدها در اعیان رشد ۱۱ درصدی، مالکیت واحدها به‌صورت استیجاری رشد ۷ درصدی را تجربه نموده است. مالکیت واحدهای مسکونی در عرصه و اعیان در مناطق شهری ۴۹/۲ درصد، مالکیت در اعیان ۷/۴ درصد و مالکیت استیجاری ۳۳/۲ درصد بوده و در مناطق روستایی نیز مالکیت واحدها در عرصه و اعیان ۷۵/۹۷ درصد، مالکیت در اعیان ۳/۳ درصد و مالکیت استیجاری ۸/۹ درصد بوده است.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

جدول ۱۰. وضعیت واحدهای مسکونی از جهت مساحت در سال ۱۳۹۰

نوع مالکیت	تعداد (واحد)	سهم (درصد)
صاحب ملک در عرصه و اعیان	۱۱/۸۷۵/۰۰۳	۵۶/۴
صاحب ملک در اعیان	۱/۳۱۷/۲۸۱	۶/۳
استیجاری	۵/۶۰۷/۳۱۴	۲۶/۵
در برابر خدمت	۳۳۲/۸۰۸	۱/۶
رایگان	۱/۵۸۵/۲۲۱	۷/۵
سایر	۱۸۰/۷۶۳	۰/۹
اظهار نشده	۱۵۱/۵۴۴	۰/۷
جمع	۲۱/۰۴۹/۹۳۴	۱۰۰

مأخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن و محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

۹-٤. ویژگی‌های واحدهای مسکونی از جهت مساحت

بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ از مجموع حدود۲۰ میلیون واحد مسکونی ۹/۹ درصد واحدها مساحتی با زیربنای ۵۰ متر و کمتر، ۲۲/۶ درصد واحدها مساحتی با زیربنای (۷۵- ۵۱) متر مربع، ۱۰/۵ درصد واحدهای دارای مساحت (۸۰- ۷۶) متر، ۲۱/۶ درصد واحدها دارای مساحت (۱۰۰- ۸۱) متر مربع، ۲۳/۵ درصد واحدها دارای مساحت (۱۵۰- ۱۰۱) متر و ۷/۴ درصد واحدها دارای مساحتی به زیربنای بین (۲۰۰- ۱۵۱) و ۲/۸ درصد واحدها دارای زیربنایی به مساحت (۳۰۰- ۲۰۱) متر و ۰/۶۴ درصد واحدها دارای فضایی به متراژ (۵۰۰- ۳۰۱) متر مربع و ۰/۰۷ درصد واحدها دارای زیربنایی بالاتر از ۵۰۱ متر مربع هستند.

جدول ۱۱. وضعیت واحدهای مسکونی از جهت مساحت در سال ۱۳۹۰

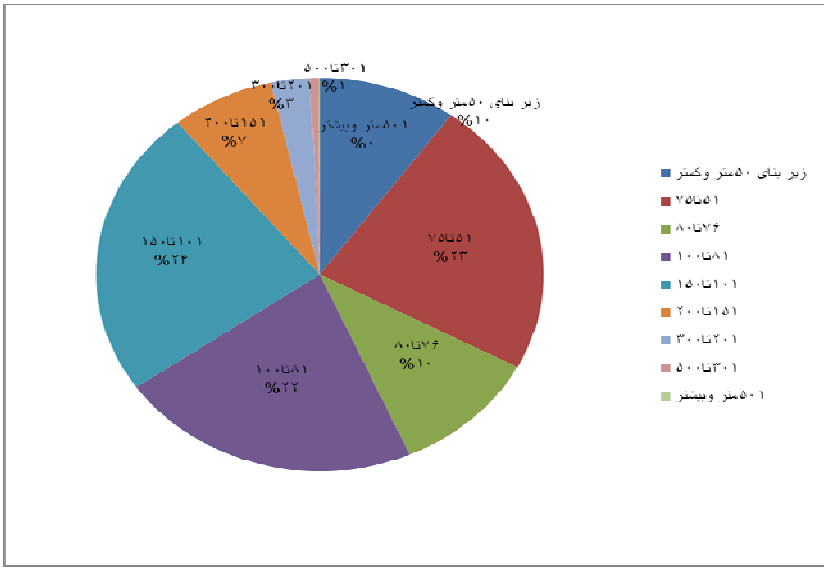
(درصد)

مساحت (متر مربع)	تعداد (واحد)	سهم (درصد)
زیر بنای ۵۰ متر و کمتر	۱/۶۷۹/۹۴۹	۹/۹
۵۱ تا ۷۵	۴/۵۱۰/۸۶۰	۲۲/۶
۷۶ تا ۸۰	۲/۰۹۷/۰۸۵	۱۰/۵
۸۱ تا ۱۰۰	۴/۳۱۹/۵۳۶	۲۱/۶
۱۰۱ تا ۱۵۰	۴/۶۸۸/۱۷۴	۲۳/۵
۱۵۱ تا ۲۰۰	۱/۴۷۱/۷۴۸	۷/۴
۲۰۱ تا ۳۰۰	۵۵۰/۹۹۳	۲/۸
۳۰۱ تا ۵۰۰	۲۸۹	۰/۶۴
۵۰۱متربه بالا	۱۳/۹۹۱	۰/۰۷
اظهار نشده	۲۰۶/۰۸۳	۱/۰
جمع	۱۹/۹۵۴/۷۰۸	۱۰۰

ماخذ: نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن و محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

سهم واحدهای مسکونی با متراژ (۱۵۰- ۱۰۱) متر مربع بالاترین سهم از مجموع واحدهای مسکونی بر حسب مساحت می‌باشد. از مجموع ۶/۳ میلیون واحد آپارتمانی، واحدهای با متراژ ۷۵-۵۱ متر مربع بیشترین تعداد را به خود اختصاص دادند.

نمودار ٦. واحدهای مسکونی از جهت مساحت

۹-۵. ویژگی واحد های مسکونی از جهت نوع بنا

بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ از مجموع واحدهای مسکونی، حدود۲۰ میلیون واحد ۲۵/۹ درصد از واحدهای مسکونی فلزی، ۱۸/۲ درصد از واحدهای مسکونی بتن آرمه و ۳۴/۸ درصد از واحدها از آجر و آهن یا سنگ و آهن می‌باشند که سهم واحدهای مسکونی از نوع بتن آرمه نسبت به سال ۱۳۸۵ رشد ۱۴ درصدی داشته است.

از کل واحدهای مسکونی در نقاط شهری ۳۱/۷ درصد فلزی، سهم واحدها از نوع بتن آرمه ۲۰/۷ و سهم واحدهای مسکونی از جنس آجر و آهن یا سنگ و آهن ۳۵/۴ می‌باشد. به همین ترتیب از کل واحدهای مسکونی در نقاط روستایی ۹/۵ درصد واحدها فلزی، ۱۱/۱ درصد واحدها بتن آرمه و ۳۱/۹ درصد واحدها از آجر و آهن یا سنگ و آهن می‌باشند.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

جدول ۱۲. سهم نوع بنای واحد های مسکونی

(درصد)

عنوان / مناطق	کل	نقاط شهری	نقاط روستایی
فلزی	۲۵/۹	۳۱/۷	۹/۵
بتن آرمه	۱۸/۲	۲۰/۷	۱۱/۱
آجر و آهن یا سنگ و آهن	۳۴/۸	۳۵/۴	۳۱/۹

مأخذ: محاسبات دفتر مدلسازی و مدیریت اطلاعات اقتصادی.

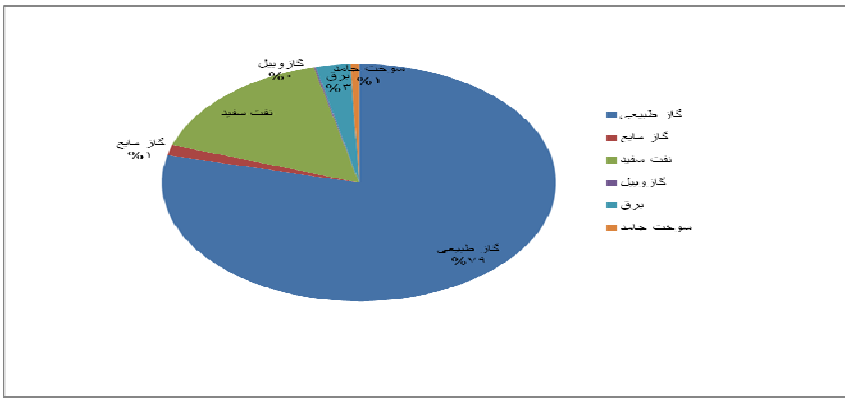
۹-٦. ویژگی خانوارها از جهت دارا بودن اتاق در واحد های مسکونی

بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ با روندی مشابه سال ۱۳۸۵ از مجموع ۲۱/۱ میلیون خانوار معمولی و گروهی ساکن در واحدهای مسکونی معمولی خانوارهایی که دارای ۳ اتاق هستند با ۳۶/۵ درصد بالاترین سهم را نسبت به سایر واحدها به خود اختصاص دادند به‌طوری‌که که ۷۶/۶ درصد از این خانوارها در مناطق شهری و ۲۳/۴ درصد از آنان در مناطق روستایی سکونت داشتند و خانوارهایی که کمتر از ۱ اتاق دارند نیز سهم ناچیز ۰/۰۶ درصدی را به خود اختصاص دادند.

۹-۷. ویژگی خانوارها از جهت عمده‌ترین سوخت مصرفی

بر اساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ خانوارهای معمولی ساکن و گروهی، ۷۸ درصد خانوارها از گاز طبیعی (شبکه عمومی)، ۱/۴۲ درصد خانوارها از گاز مایع، ۱۶ درصد خانوارها از نفت سفید، ۰/۱۴ درصد خانوارها از گازوییل، ۲/۸ درصد خانوارها از برق و ۰/۷ درصد خانوارها از سوخت جامد جهت ایجاد گرما استفاده می‌کنند. که در مقایسه با سال ۱۳۸۵ مصرف خانوارها از گاز طبیعی ۱۰ درصد، گاز مایع حدود منفی ۵ درصد، نفت سفید ۲۱ درصد، گازوییل منفی ۱۴ درصد، برق ۱۴ درصد و سوخت جامد ۷۰ درصد رشد داشته است. به این ترتیب بالاترین مصرف خانوارها از گاز طبیعی به‌عنوان عمده‌ترین سوخت مصرفی نسبت به سایر سوخت‌ها می‌باشد که ۸۵/۱ درصد از خانوارهای مصرف‌کننده از گاز طبیعی در مناطق شهری و ۱۴/۹ درصد در روستاها می‌باشند.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

نمودار ۷. عمده‌ترین سوخت‌های مصرفی خانوارها

همچنین، برای تهیه آب گرم از مجموع خانوارهای معمولی ساکن و گروهی مذکور ۷۸/۱ درصد خانوارها از گاز طبیعی، ۷/۱ درصد خانوارها از گاز مایع، ۷/۲ درصد خانوارها از نفت سفید، ۰/۵ درصد از گازوییل، ۴/۹ درصد از برق، ۱/۱ درصد خانوار از سوخت جامد و ۰/۱ درصد از سایر سوخت‌ها استفاده می‌کنند.

۹-۸. ویژگی خانوارها از جهت دسترسی به منابع آبی

بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ از مجموع ۲۱/۲ میلیون خانوار معمولی ساکن و گروهی، ۹۵/۳ درصد از شبکه عمومی آبرسانی شهری آبادی، ۱/۸ درصد از آب چاه، چشمه، قنات و آب انبار بهسازی شده و ۱/۸درصد از آب رودخانه، برکه، جویبار، آب باران و... جهت تأمین آب مصرفی استفاده می‌کنند. همچنین، شبکه عمومی آبرسانی شهری به‌عنوان عمده‌ترین منبع مصرفی بالاترین سهم را به خود اختصاص داده که ۷۵/۴ درصد آن در مناطق شهری و ۲۴/۶ درصد در مناطق روستایی استفاده می‌شود. ضمن اینکه در مقایسه با سال ۱۳۸۵ مشترکان شبکه عمومی آبرسانی شهری آبادی ۵/۲ درصد رشد یافته است.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

۹-۹. ویژگی واحدهای مسکونی به جهت نوع سیستم فاضلاب

از مجموع ۱۹/۹۵۵ هزار واحد مسکونی در سال ۱۳۹۰، ۲۹/۶ درصد از واحدهای مسکونی دارای شبکه عمومی فاضلاب، ۰/۶ درصد دارای شبکه اختصاصی، ۶۷/۳ درصد دارای چاه جذبی و ۰/۵ درصد از واحدهای مسکونی دارای مخزن ویژه پساب (سپتیک تانک) جهت دفع پساب می‌باشند که در مقایسه با سال ۱۳۸۵ تعداد واحدهای مسکونی که سیستم فاضلابشان به شبکه عمومی فاضلاب متصل بودند ۱۰/۵ درصد رشد داشته‌اند.

۹-۱۰. ویژگی واحدهای مسکونی به جهت دسترسی به امکانات

بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ از مجموع حدود۲۰ میلیون واحد مسکونی، ۹۹/۴ درصد از واحدهای مسکونی از امتیاز برق، ۷۷/۸ درصد از امتیاز تلفن، ۹۶/۵ درصد از امتیاز آب لوله‌کشی و ۸۰ درصد از واحدهای مسکونی از امتیاز گاز لوله‌کشی بهره‌مند شده‌اند، ضمناً ۰/۹ درصد از کل واحدهای مسکونی مذکور همزمان از تمامی امکانات شامل آب، برق، تلفن، گاز، دستگاه حرارتی مرکزی و برودت مرکزی و ... بهره برده‌اند و ۰/۳ درصد از واحدهای مسکونی فاقد هرگونه امکاناتی می‌باشند. در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۳۸۵ واحدهای مسکونی که از امتیاز برق، تلفن ثابت، آب لوله‌کشی و گاز لوله‌کشی به ترتیب از رشدی معادل ۴/۷ درصد، ۳/۸ درصد، ۵/۸ درصد و ۸/۱ درصد برخوردار بوده‌اند.

۹-۱۱. ویژگی خانوارها از جهت دارابودن وسایط نقلیه

از مجموع۲۱/۱ خانوار معمولی، ساکن ۲۲/۸ درصد از خانوارها حداقل دارای موتورسیکلت دنده‌ای و گازی بودند و ۶۱/۴ درصد از خانوارها در مناطق شهری و ۳۸/۶ درصد از آنان در مناطق روستایی ساکن بودند. همچنین خانوارهای دارای خودروی سبک (همانند سواری، وانت و ...) سهم ۴۲/۲ درصدی را به خود اختصاص دادند که از این میزان سهم، ۸۳/۱ درصد ساکن مناطق شهری و ۱۶/۹ درصد ساکن مناطق روستایی بودند. بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ تعداد خانوارهایی که دارای خودروی سبک بودند رشد ۹/۲ درصدی در مقایسه با سال ۱۳۸۵ داشته‌اند.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

۹-۱۲. ویژگی خانوارها از جهت دسترسی به رایانه واینترنت

از کل خانوارهای مذکور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰، ۳۳/۴ درصد صاحب رایانه در محل سکونت خود بودند که این میزان دسترسی خانوارها به رایانه در مقایسه با سال ۱۳۸۵ از رشد ۱۲ درصدی برخوردار بوده و دسترسی خانوارهای شهری و روستایی نیز به ترتیب از ۱۲ و ۱۴ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۸۵ برخوردار بوده است.

همچنین بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ جمعیت کل ۶ ساله و بیشتر، به تعداد ۶۷/۷ میلیون نفر، ۱۶/۶ درصد در ۱۲ ماه گذشته حداقل یکبار از اینترنت استفاده نموده‌اند که از این میزان دسترسی، ۶۹/۸۰ درصد در محل سکونت خود، ۱۳/۹ درصد در محل کار، ۱۰/۳ درصد در محل تحصیل، ۲۴/۹ درصد در کافی‌نت و تعداد ۳/۶ نفر در سایر مکان‌ها از این فناوری بهره برده‌اند. بالاترین استفاده از اینترنت را جوانان در رده سنی بین ۲۹- ۲۵ سال به خود اختصاص دادند که بیشترین استفاده آنان از طریق محل سکونت صورت گرفته است. همچنین بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ سهم بهره‌برداران اینترنتی در مناطق شهری ۹۱/۶ درصد و در مناطق روستایی ۸/۴ می‌باشد.

۱۰. نتیجه‌گیری

- بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال۱۳۹۰ سهم جمعیت زنان نسبت به سال ۱۳۸۵ از روند رو به رشدی برخوردار بوده است.
- تمرکز جمعیت در مناطق شهری نسبت به سال ۱۳۸۵ افزایش داشته است.
- سهم جمعیت فعال کشور در سال۱۳۹۰ نسبت به سال۱۳۸۵، ۱/۳درصد کاهش داشته است.
- سهم جمعیت شاغلان در سال۱۳۹۰ در مقایسه با سال ۱۳۸۵ کاهش داشته و سهم بیکاران افزایش یافته است.
- بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ در تمامی بخش‌های اقتصادی اعم از خدمات، کشاورزی و صنعت با کاهش سهم جمعیت شاغلان مواجه بوده‌ایم.
- در سال۱۳۹۰ دو گروه کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری و گروه تولید صنعتی به ترتیب با ۱۸/۹۹ و۱۴/۷ درصد بالاترین سهم از میزان شاغلان را به خود اختصاص دادند.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

- باسوادانی که دارای تحصیلات عالیه هستند در سال ۱۳۹۰ از رشد قابل توجه ۸/۸ درصدی نسبت به سال ۱۳۸۵ برخوردار شده‌اند.
- در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۳۸۵ جمعیت شاغل در بخش عمومی رشد منفی حدود ۳ درصدی داشته است.
- ۶۹/۵ درصد از خانوارها در واحدهای مسکونی غیرآپارتمانی زندگی می‌کنند.
- بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ مالکیت واحدها به‌صورت استیجاری از رشد ۷ درصدی نسبت به سال ۱۳۸۵ برخوردار بوده است.
- عمده‌ترین سوخت مصرفی خانوارها با داشتن سهم ۷۸درصدی، گاز طبیعی می‌باشد.
- ۹۵/۳ درصد خانوارها به شبکه آبرسانی عمومی شهری دسترسی دارند.
- اکثر واحدهای مسکونی از امکانات آب لوله‌کشی، برق، تلفن و گاز لوله‌کشی بهره‌مند هستند.
- خانوارها از نظر در اختیار داشتن خودرو از رشد چشمگیری۹/۲ درصدی نسبت به سال ۱۳۸۵ برخوردار گردیده‌اند.
- در سرشماری سال ۱۳۹۰خانوارها از نظر دسترسی به یارانه از رشد قابل توجه ۱۲ درصدی نسبت به سال ۱۳۸۵برخوردار بوده‌اند.

منابع

نتایج طرح سرشماری‌های آماری نفوس مسکن (۱۳۸۵ و ۱۳۹۰).

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]

[Downloaded from ejip.ir on 2026-11-01]